

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

Nipan ja Napan lahja

Suomalaiselle viittomakielelle tulkattu nukketeatteriesitys

Assi Koski

Viittomakielentulkin koulutusohjelma (240 op)

Huhtikuu/2012

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Koulutusohjelman nimi

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Assi Koski	Sivumäärä 31 ja 1 liitesivua
Työn nimi Nipan ja Napan lahja – Suomalaiselle viittomakielelle tulkattu nukketeatteriesitys	
Ohjaava(t) opettaja(t) Tytti Koslonen ja Sirpa Lyytinen	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Nukketeatteri Satuaarre, Tanja Pekkanen	
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyö on toiminnallinen työ, jonka produktina on toteutettu suomalaiselle viittomakielelle tulkattu nukketeatteriesitys. Esitys toteutettiin yhteistyössä tilaajan eli Nukketeatteri Satuaarteen kanssa. Esitys oli nimeltään Nipan ja Napan lahja. Tulkkaus toteutettiin 20.11.2011. Opinnäytetyön tutkimuskysymyksenä oli selvittää mitä tulkilta vaaditaan, jotta nukkejen tunteet ja sävyt saadaan välitettyä tulkkauksessa. Lisäksi tutkittiin millaisia keinoja tulkki käyttää välittääkseen kunkin nukan puheenvuorot, jotta katsoja tietää mistä nukesta on kysymys. Opinnäytetyön tutkimusmenetelmänä käytettiin tulkkaustallennuksen analysointia. Tutkimuskysymyksiin on saatu vastaukset tulkkaustallennetta tarkastelemalla.</p> <p>Tulkkaukseen valmistautumisella ja nukketeatterin kanssa tehdyllä yhteistyöllä oli tulkkauksen onnistumisen kannalta suuri merkitys. Tilaajan kanssa keskusteleminen esityksestä auttoi hahmojen luonteiden ja tunteiden ymmärtämisessä. Tuloksista käy ilmi, että nukkejen tunteiden ja sävyjen välittymiseksi tulkkauksessa käytettiin ilmeitä, pään ja kehon liikkeitä sekä viittomistyylien muutoksia. Lisäksi voidaan todeta, että nukkejen puheenvuorojen erottamiseen käytettiin näkökulman vaihtoa. Näkökulman vaihto toteutettiin päätä ja kehoa kääntämällä sekä katseen ja viittomisen suuntaamisella.</p> <p>Tilaajan kanssa käytiin palautekeskustelu nukketeatteriesityksen, tulkkauksen ja yhteistyön toteutumisesta. Opinnäytetyön tekeminen antoi nukketeatteriryhmälle kokemusta tulkin kanssa työskentelystä. Lisäksi viittomakielentulkkiopiskelijat ja tulkit saivat vinkkejä nukketeatteritulkkauksen toteuttamista varten. Nukketeatteritulkkausta on tutkittu kirjallisesti hyvin vähän. Tämä opinnäytetyö on alku nukketeatteritulkkauksen tutkimiselle.</p>	
Asiasanat viittomakieli, nukketeatteri, yhteistyö, tulkkaus	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Name of the Degree Programme

ABSTRACT

Author Assi Koski	Number of Pages 31 and 1 appendix
Title The Present of Nippa and Nappa - Interpreted puppet show to Finnish sign language	
Supervisor(s) Tytti Koslonen and Sirpa Lyytinen	
Subscriber and/or Mentor Nukketeatteri Satuaarre, Tanja Pekkanen	
Abstract <p>This thesis is functional and as its product there has been interpreted a puppet show to Finnish sign language. The show was accomplished in cooperation with Nukketeatteri Satuaarre. The name of the show was The present of Nippa and Nappa. The interpretation was made on the 20th of November in 2011. The research questions for the thesis were to investigate what is required from the interpreter to mediate emotions and tones of the puppets in the interpretation. Furthermore, there was researched what elements the interpreter uses in order to show which one of the puppets' lines one is interpreting, so that the audience can recognize it. The research questions for this study were answered by analyzing a recording of the interpretation.</p> <p>Preparation and co-operation with the puppet theatre affected greatly on succeeding in the interpretation. Consulting with the subscriber helped to understand characters and emotions of the puppets. The result show that in order to mediate the emotions and tones of the puppets there was used facial expressions, head and body movements and alternations on the manner of signing. In addition, it was discovered that change of perspective was used to separate the lines of the puppets. Change of perspective was carried out by turning of the interpreters head and body and also by aiming of sight and signing.</p> <p>Feedback discussion was carried out with the subscriber about the actualization of the puppet theatre show, interpreting and cooperation. This thesis gave an experience on working with sign language interpreters to the puppet theatre group. Also the sign language interpreter students and the interpreters came to know hints on how to interpret puppet theatre. There is very little literal study made on interpreting of puppet theatre. This functional thesis is a start on the study of puppet theatre interpreting.</p>	
Keywords sign language, puppet theatre, cooperation, interpretation	

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1 JOHDANTO	5
2 SUOMALAINEN VIITTOMAKIELI JA KUUROT	6
3 NUKKETEATTERI	7
4 YHTEISTYÖ	8
5 TULKKAUS SUOMALAISELLA VIITTOMAKIELELLÄ	12
6 TYÖN TOTEUTUS	13
6.1 Tutkimuskysymykset ja menetelmät	15
6.2 Nukketeatteritulkkauksen harjoitteleminen	15
6.3 Nukketeatteriesityksen tiedottaminen ja tulkkaminen	16
7 PRODUKTIN TARKASTELU JA ANALYSOINTI	18
7.1 Nukkejen tunteiden ja sävyjen välittyminen tulkkauksessa	19
7.2 Nukkejen puheenvuorojen erottamisen keinot tulkkauksessa	22
8 POHDINTA	26
LÄHTEET	29
LIITTEET	32

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön aiheen olen valinnut mielenkiinnostani tulkata esittävää taidetta. Lopullinen työn aihe eli nukketeatteritulkkaus on lähtöisin viittomakielentulkilta. Opinnäytetyöni on toiminnallinen työ, jonka produktina tulkkasin nukketeatteriesityksen suomalaiselle viittomakielelle. Työni tilaaja on kuopiolainen Nukketeatteri Satuaarre ja yhteyshenkilönä on toiminut Tanja Pekkanen. Tulkkasin heidän näytöksen nimeltään Nipan ja Napan lahja. Tulkkaus toteutettiin 20.päivä marraskuuta 2011.

Opinnäytetyön tavoitteena oli toteuttaa suomalaiselle viittomakielelle tulkattu nukketeatteriesitys yhteistyössä nukketeatteriryhmän kanssa. Opinnäytetyöni tutkimuskysymykset ovat: Mitä tulkilta vaaditaan, jotta nukkejen tunteet ja sävyt saadaan välitetyä tulkkauksessa? Millaisilla keinoilla tulkki välittää kunkin nukken puheenvuorot, jotta katsoja tietää mistä nukesta on kysymys? Minun käsitykseni mukaan nukketeatteritulkkauksesta ei ole aikaisemmin tehty opinnäytetöitä ja kirjallista tutkimusta on vähän, jos lainkaan. Työni on alku nukketeatteritulkkauksen tutkimukselle.

Opinnäytetyöni on suunnattu nukketeatteriryhmälle, viittomakielentulkkiopiskelijoille sekä viittomakielentulkeille. Opinnäytetyöni on rakennettu kohderyhmän ja tutkimuskysymysten pohjalta. Käsittelen työssäni luvussa 2. suomalaista viittomakieltä ja kuu-roja. Tämä toimii taustatietona nukketeatteriryhmälle. Seuraavassa luvussa 3. esittelen nukketeatteria ja opinnäytetyön tilaajaa Nukketeatteri Satuaarretta. Kyseinen luku toimii taustatietona viittomakielentulkkiopiskelijoille ja viittomakielentulkeille. Seuraavaksi käsittelen luvussa 4. yhteistyötä ja sen merkittävyyttä opinnäytetyössäni. Sen jälkeen käsittelen luvussa 5. viittomakielen tulkkausta. Kyseinen luku toimii taustatietona nukketeatteriryhmälle. Tämän jälkeen esittelen luvussa 6. työni toteutusta. Seuraavaksi luvussa 7. keskityn produktini tarkasteluun ja analysointiin tutkimuskysymysten näkökulmasta. Lopuksi luvussa 8. teen opinnäytetyöstäni pohdinnan.

2 SUOMALAINEN VIITTOMAKIELI JA KUUROT

Viittomakieli on itsenäinen kielijärjestelmä, joka on syntynyt kuurojenyhteisön sisällä kommunikoinnin tarpeesta (Alanne, Savolainen & Selin-Grönlund 2010, 10). Viittomakielen käyttö oli kouluissa kielletty 1800-luvun lopulta 1970-luvun tienoille. Opetus toteutui puheen ja artikuloinnin avulla. Yleisesti viittomakielen ajateltiin olevan jonkinlainen koodausjärjestelmä, ei virallinen kieli. Vasta 1960- ja 1970-lukujen vaihteessa viittomakieli todettiin puhutun kielen tavoin luonnolliseksi kieleksi. (Alanne ym. 2010, 14-16.) Viittomakieli turvattiin Suomen perustuslaissa vuonna 1995. Laki korostaa oikeuden omaan kieleen ja kulttuuriin. (mt., 23.)

Viittomakielellä ei ole vakiintunutta kirjallista muotoa. Kielen ilmaukset tuotetaan käsien, pään, kasvojen sekä vartalon liikkeillä ja vastaanotetaan visuaalisesti eli näön varassa. Viittomakieli ei ole kansainvälinen, vaan jokaisella maalla on oma viittomakieli tai -kielet, jotka ovat sidoksissa oman maansa kulttuuriin, kuten Suomella on suomalainen viittomakieli sekä suomenruotsalainen viittomakieli. (Alanne ym. 2010, 10.) Tässä opinnäytetyössäni termillä viittomakieli tarkoitetaan suomalaista viittomakieltä.

Viittomakielessä on oma sanasto eli viittomisto ja kielioppi (Hytönen & Rissanen 2006, 24). Viittomakielessä puhuttua sanaa vastaa perusyksikkö viittoma (Malm & Östman 2000, 15-16). Viittomasta voidaan erottaa käsimuoto, paikka ja liike. Nämä kolme ovat viittoman perusosia. Käsimuodolla tarkoitetaan sitä, missä asennossa sormet ovat viittoman aikana. Paikalla puolestaan tarkoitetaan kohtaa viittojan keholla tai edessä olevassa viittomatilassa, jossa viittoma tuotetaan. Viittoman liikkeestä puhuttaessa tarkoitetaan käsien sekä kasvojen ja kehon liikkeitä viittoman tuottamisen aikana. (mt., 22-25.)

Viittomakielen käyttäjät ovat kieli- ja kulttuurivähemmistö. Suomalaisen viittomakielen käyttäjiksi eli viittomakielisiksi henkilöiksi luetaan kuurojen lisäksi mm. kuurojen vanhemmat, ystävät ja lapset. (Alanne ym. 2010, 13.) Käytän opinnäytetyössäni termin viittomakielinen sijaan termiä kuuro, koska haluan erottaa kuurot hänen kuulevista

sukulaisistaan. Termi kuuro on neutraali ja käyttökelpoinen valinta, jonka kuurot ovat hyväksyneet ja jota he myös itse käyttävät (Malm ym. 2000, 11).

3 NUKKETEATTERI

Nukketeatteri on yksi vanhimmista teatterin muodoista, ja sitä nähdään kaikkialla maailmassa. Nukke on käytetty mm. muinaisissa rituaaleissa sekä uskonnollisissa seremonioissa, mutta ajan saatossa siitä kehittynyt oma taiteenlajinsa. (Lintunen 2009, 12.) Suomeen nukketeatteri on rantautunut 1900-luvun alkupuolella (Sinivuori & Sinivuori 2001, 199). Nukketeatteriesitykset tapahtuvat muiden teatterimuotojen tavoin teatteritilassa, johon kuuluu näyttämö ja katsomo (Baric 1980, 6). Nukketeatterissa käytettäviä nukkeja kutsutaan teatterinukeiksi. Yleisimmin nukeilla näyttelemistä kutsutaan nukettamiseksi, jolloin itse nukken käyttäjä on nukettaja. (Lintunen 2009, 13.)

Teatterinukkeja on olemassa paljon erilaisia, mutta suomalaisille tunnetuin on käsinukke. Nukkeihin kuuluu myös esimerkiksi keppinuket. (Lintunen 2009, 200-201). Tulkkamani nukketeatteriesitys sisältää keppinukkeja sekä ihmishahmoja. Perusajatuksena nukketeatteri on esitys, jossa nukettajan on tarkoitus tehdä nuket eläviksi. Nukketeatterin ja tavallisen teatterin suurimpana erona on nukeilta puuttuva mimiikka eli ilmeet ja eleet. (Sinivuori 2001, 199.) Koska viittomakieleen kuuluu vahvasti ilmeet ja eleet, nukeilta näiden puuttuminen vaatii paljon pohdintaa tulkkauksen näkökulmasta.

Tilaajani on kuopiolainen Nukketeatteri Satuaarre, joka on toiminut vuodesta 1994. Kyseessä on harrastajateatteri, jonka ryhmä koostuu partiolaisista. Satuaarre tunnetaan perinteisistä saduista, jotka sisältävät syvällisen sanoman kaikenikäisille. (Nukketeatteri Satuaarre 2011.) Nukketeatteri Satuaarreen kotinäyttämö sijaitsee Kuopiossa, mutta tilauksesta se esiintyy muuallakin esimerkiksi päiväkodeissa ja kouluissa. Ryhmä on esiintynyt kotimaassa, mutta sen lisäksi se on tehnyt esiintymismatkoja mm. Portugaliin ja Itävaltaan. (Nukketeatteri Satuaarre 2011.)

4 YHTEISTYÖ

Opinnäytetyössäni korostui nukketeatteriryhmän ja tulkin välinen yhteistyö. Kävimme keskustelua tilaajan kanssa yhteistyöstämme, sen toimivuudesta sekä sen vaikutuksesta tulkkaukseen. Tässä luvussa kerron mitä yhteistyö ja ryhmässä toiminen sisältävät. Lisäksi tuon esille tilaajan ja minun ajatuksia yhteistyön toimivuudesta opinnäytetyön aikana sekä yhdessä pohdittuja seikkoja.

Tilaaja ja minä pidimme tiiviisti yhteyttä. Olimme yhteydessä puhelimen ja sähköpostin kautta sekä tapasimme muutamia kertoja yhteisen projektin tiimoilta. Kävimme tilaajani kanssa ensimmäisessä palaverissa läpi opinnäytetyöni idean ja suunnitelman. Tämän jälkeen keskustelimme tarkemmista yksityiskohdista kuten tutkimuskysymyksistä, tulkkauksesta, näytelmän valinnasta sekä harjoittelemisesta.

Yhteistyö on osa ihmisen olennaista ja luonteenomaista työkäyttäytymistä. Yhteistoiminnan perusedellytys on vuorovaikutus. (Lehtonen & Kortetjärvi-Nurmi 2001, 13-14.) Hakkarainen ja Hyvärinen (1999, 72) toteavat, että osallistumme päivittäin erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin. Näissä tilanteissa tarvitsemme ryhmän toimimisen ja viestinnän taitoja, jotta pystymme vaihtamaan ajatuksia, tietoja, tunteita sekä mielipiteitä toisten ihmisten kanssa. Lisäksi he kertovat, että ryhmässä toimimiseen ja viestimiseen tarvittavia taitoja ovat kuuntelemisen, yhteistyön, osallistumisen, keskustelun ohjailun ja keskustelun seuraamisen taidot. Tämän lisäksi tarvitaan esiintymistaitoa sekä kykyä hallita asioita (mt., 76).

Ryhmä muodostetaan aina jotakin tehtävää varten, joka saattaa olla esimerkiksi jonkin ongelman ratkaiseminen, suunnitelman toteuttaminen tai päätösten tekeminen. Muodostetaan ryhmä mitä tahansa tehtävää varten, ryhmässä työskentely edellyttää aina jäsenten välistä kommunikointia. (Lehtonen ym. 2001, 13.) Tilaajan ja minun tehtävä oli yhdistää nukketeatteri ja tulkkaukset toimivaksi kokonaisuudeksi. Meidän välinen kommunikointi oli toimivaa, tiivistä ja antoisaa. Meidän oli helppo vaihtaa ajatuksia esityksen ja tulkkauksen toteuttamiseen liittyen. Jos en esimerkiksi ymmärtänyt hahmojen puheenvuorojen merkitystä, selvitimme asian keskustelemalla.

Toimivassa ryhmässä sen jäsenillä on selkeä, kaikkien hyväksymä ja ymmärtämä käsitys ryhmäntavoitteista ja tehtävistä. Kaikkia ryhmän jäseniä kuunnellaan ja rohkaistaan osallistumaan sekä kaikkien tunteet ja tarpeet huomioidaan. (mt., 23.) Yhteistyön kannalta tärkeää oli, että kaikkia osapuolia kuunneltiin ja kenenkään mielipide ei ollut toista painavampi. Yhteistyön tuli tyydyttää kaikkia osapuolia. Voin sanoa olevani Lehtosen kanssa samaa mieltä yhteisestä päämäärästä, sillä nukketheateriryhmän ja minun yhteinen päämäärä ja tavoite olivat kaikille osapuolille selviä. Yhteinen tavoite oli toteuttaa nukketheateriesitys, joka oli tulkattu viittomakielelle.

Kun ryhmä muodostetaan, on tavallista, että tuloksellinen yhteistyö vaatii aikaa. Aluksi ryhmän jäsenet muodostavat käsityksen toisistaan, yhteisestä tavoitteesta sekä sisäisistä valtasuhteista. Myös jäsenten asiantuntemukset ja toimintatyyli selkenevät vähitellen. Lopulta ryhmälle muotoutuu oma toimintamalli ja tehtävän ja tavoitteen saavuttaminen voi alkaa. (Lehtonen ym. 2001, 14.)

Ryhmä koostuu jäsenistä, joilla on erilaista osaamista ja näkemystä asioista. Näin ollen yhdessä tekeminen ja asioiden pohtiminen on tuottavampaa. Ryhmässä työskentely ei kuitenkaan aina ole mutkatonta. Näkemuserot saattavat tuottaa ongelmia siinä määrin, että päätösten tekeminen vaikeutuu. Mutta, jos jäsenten keskinäiset välit ovat kunnossa, se helpottaa sekä yhteistyön toteutumista että hyvän ilmapiirin luomista. (Hakkarainen & Hyvärinen 1999, 73.) Tilaajan ja minun välinen yhteistyö oli mutkatonta. Yhteistyössä tärkeää oli, että kaikkien osapuolten tietämystä ja kokemuksia hyödynnettiin. Vaikka ryhmän jäsenillä oli erilaiset näkemykset asioista, meidän kesken päätökset ja valinnat tehtiin sulassa sovussa.

Jotta yhteistyö on toimivaa, ilmapiirin täytyy olla turvallinen ja vuorovaikutuksen selkeää, jossa jäsenet auttavat ja tukevat toisiaan. Jäsenten motivaatiot ja asenteet heijastuvat ryhmän toisiin jäseniin ja näin ollen vaikuttavat myös ryhmän työskentelyyn. (Hakkarainen ym. 1999, 73.) Toimiva yhteistyö piti tilaajan ja minun mielestäni sisälleen molemminpuolisen arvostamisen. Lisäksi yhteistyön toimivuuteen tarvittiin innostusta, joustavuutta sekä huumoria. Jotta yhteistyö oli toimivaa, täytyi etukäteen sopia, mitä kukakin tekee ja millä aikataululla. Hakkarainen (1999, 73) toteaa, että jokaisen jäsenen täytyy olla vastuussa sekä ryhmän toiminnasta että tavoitteen saavuttami-

sesta. Lisäksi hän korostaa jokaisen ryhmän jäsenen tekemää osuutta ryhmän puolesta, jolloin yhteistyö on parhaimmillaan.

Tilaajan ja minun yhteistyön näkökulmasta huomioitava seikka oli minun sijoittuminen lavalle. Pohdimme tilaajani kanssa minulle parasta tulkkauspaikkaa, sillä tavoin ettei se häirinnyt näyttelijöitä ja minun näkyvyys oli hyvä. Tulkkauspaikka oli näyttämön edessä, oikeassa reunassa, josta katsojat pystyivät seuraamaan sekä tulkkausta että näytelmää. Käsittelen seuraavaksi tulkin erilaisia sijoittumismahdollisuuksia nukketeatterin näkökulmasta.

Tämän opinnäytetyön produkti on toteutettu reunatulkkauksena. Gebron (2000, 23) kertoo reunatulkkauksen (sightline interpreting) tapahtuvan lavan reunassa, joka mahdollistaa kuurojen näkevän sekä näyttelijät että tulkin. Hän toteaa myös, että tulkki valaistaan omalla spotilla, joka mahdollistaa tulkkauksen näkyvyyden. Gebron lisää, että reunatulkkauksessa kokonaisuuden seuraaminen on helpompaa kuin lavatulkkauksessa. Nukketeatteritulkkauksen toteutus reunatulkkauksena oli minun ja nukketeatteriryhmän yhteinen päätös. Päätökseen vaikuttivat nukkejen käyttämiseen tarvittavat lavasteet sekä lavan pieni koko.

Nukketeatteritulkkauksen olisi voinut toteuttaa myös lavatulkkauksena. Lavatulkkauksella (platform interpreting) tarkoitetaan, että tulkkaus tapahtuu lavan ulkopuolella joko sivussa tai keskellä (Gebron 2000, 20). Gebron (2000, 20) kertoo, että lavatulkkaus vaatii vähiten työtä niin tulkilta kuin näyttelijöiltä, koska he eivät vaikuta toistensa työnkuvaan. Hän korostaa, että toisin on kuurolla katsojalla, jolle muodostuu lavatulkkauksen takia eräänlainen pingis-efekti, koska tulkki ja näyttelijät ovat eri paikoissa, joten kuuron on katsottava heitä vuorotellen. Tämän opinnäytetyön produkti olisi ollut mahdollista toteuttaa lavatulkkauksena, mutta päätökseen vaikuttivat aikaisemmin mainitsemani lavasteet sekä lavan pieni koko.

Varjotulkkauksella (shadow interpreting) tarkoitetaan, että tulkki on integroitunut esitykseen ja on näin ollen lähellä näyttelijöitä. Menetelmä on haastavin niin näyttelijöille, kuin tulkille. Varjotulkkaus vaatii eniten harjoittelua, mutta se on sen arvoista, koska yleisölle tämä tulkkaustapa on kaikista miellyttävin ja nautittavin muoto. Varjotulkkauksessa kuurot pystyvät seuraamaan sekä tulkkausta että esitystä. (Gebron 2000,

25.) Tämän opinnäytetyön produktia ei voinut toteuttaa varjotulkkauksella, koska esitys tuotettiin pääasiassa nukeille, lavasteiden takana.

Sektoritulkkauksen (zone interpreting) tarkoituksena on, että tulkki on lavalla mahdollisimman lähellä näyttelijöitä, ilman että heitä häiritään. Sektoritulkkauksessa tulkkeja on kaksi, jonka seurauksena myös lava on jaettu kahteen osaan; toinen tulkeista hoitaa vasemman puolen ja toinen tulkaa oikeanpuolen näyttelijät. Tulkit ovat siis eri puolilla lavaa, ja näin ollen tulkkaus tapahtuu niin, että se kumpi tulkeista on lähempänä näyttelijää, tulkaa hänen puheenvuoronsa. (Gebron 2000, 24.) Opinnäytetyöni produktia ei voinut toteuttaa sektoritulkkauksella, koska toteutin nukketeatteritulkauksen ilman paria.

Tulkin sijoittumisen lisäksi pohdimme nukketeatteriryhmän kanssa musiikin ja äänitehosteiden välittymistä tulkkauksessa. Musiikki oli joulumusiikkia ja äänitehosteita olivat esimerkiksi kenkien kopina ja kellon soitto. Keskustelimme nukketeatteriryhmän kanssa, millä tavalla tulkaan musiikin ja äänitehosteet. Erityisen tärkeää oli pohtia äänten ajoitusta tulkkaukseen nähden. Ajoituksen pohtimisen syynä oli se, että tulkkauksessa oli viivettä. Viiveellä tarkoitetaan aikaa, jona tulkki vastaanottaa lähdetekstin ja tuottaa sen kohdekielelle (Laine 2006, 154).

Musiikki kuului tilanteiden välissä, joten niiden tulkaaminen ajoituksellisesti oli mahdollista. Äänitehosteet puolestaan kuuluivat tilanteissa, jolloin ensisijaisen tärkeää oli tulkata hahmojen repliikit. Päätimme ryhmän kanssa, että tulkaan äänet sen mukaan, millainen viiveeni on. Jos hahmojen repliikkien välissä oli äänitehosteita ja repliikkien tulkkaus oli vielä kesken, sovimme, että jätän äänitehosteet tulkaamatta.

Ajoitukset huomioitiin myös hahmojen puhenopeuksissa, jotta minulla oli aikaa tulkata kaikki repliikit. Näytelmä eteni ”normaalin” puheen tahdissa, mutta kertojan osuoksissa oli pidettävä taukoja. Tauot olivat lyhyitä, eivätkä vaikuttaneet esitykseen. Toisin oli tulkkauksen näkökulmasta, koska pienikin tauko pidensi minun aikaani tulkata repliikit.

Nukketeatteriryhmän ja minun välinen yhteistyö kesti reilun vuoden ja tulkkauksen harjoitteluun oli aikaa noin kolme kuukautta. Nukketeatteriryhmän ja minun mie-

lestäni yhteistyömme oli onnistunutta. Tiivis yhteydenpito oli kannattavaa. Tilaajan mielestä olin aktiivinen yhteistyössä. Opinnäytetyössä mukana oleminen oli nukketeatteriryhmälle uusi tilanne. Minun kauttani nukketeatteriryhmä sai kokemusta tulkin kanssa työskentelystä. Nyt he tietävät mitä tulee huomioida, kun on yhteistyössä tulkin kanssa.

Koin olevani etuoikeutetussa asemassa, koska ammattitulkin työelämässä reilu vuoden kestävä yhteistyö ja muutaman kuukauden etukäteisvalmistautuminen tulkkaukseen on hyvin epätodennäköistä. Valmistautumisella tarkoitetaan sitä, että ennen tulkkaustilannetta tulkki saa materiaalia tilanteessa käsiteltävistä asioista, joihin hän voi etukäteen perehtyä (Laine 2006, 162). Etukäteen valmisteltuja tulkkauksia voivat olla esimerkiksi jumalanpalvelukset ja teatteritulkkaukset (Roslöf & Veitonen 2006, 165). Hynynen, Pyörre ja Roslöf (2006, 147) toteavat, että etukäteisvalmistautuminen on tärkeää ja siihen kuluu paljon aikaa, mutta harvoin siitä maksetaan palkkaa. Lisäksi he korostavat, että tulkkaustilanteeseen valmistautuminen parantaa huomattavasti tulkkauksen laatua (mt., 164).

Opiskelutulkkauksessa valmistautuminen on hieman eri asia. Hynynen, Pyörre ja Roslöf (2006, 92) toteavat, että opiskelutulkkauksesta puhutaan silloin, kun tulkkia käytetään opinnoissa. Lisäksi he toteavat, että opiskelutulkkaukset ovat säännöllisiä ja sitovaa, jolloin myös tulkin ja opettajien yhteistyön toimivuus korostuu. Kun tulkin ja opettajien välinen yhteistyö on toimivaa, ja tulkin on mahdollista valmistautua tilanteisiin etukäteen, opiskelija saa laadukasta tulkkausta (mt., 164). Täytyy muistaa, että opinnäytetyönä toteutettu nukketeatteritulkkaukset on ideaalitalanne sekä aikataulun että yhteistyön näkökulmasta.

5 TULKKAUS SUOMALAISELLE VIITTOMAKIELELLÄ

Kuurojen näkökulmasta tulkkaus on yksi tärkeimmistä palveluista. Sen avulla he saavat tasavertaisen mahdollisuuden osallistumiseen ja tiedonsaantiin. Kuuroille tulkkaus on tie kielellisiin oikeuksiin, jonka kautta he pystyvät hallitsemaan elämäänsä. (Alanne ym. 2010, 41.) Tulkkaus ei ole tavanomaista arkipäivän kielenkäyttöä, vaan

se vaatii erityisvalmiuksia ja tekniikoita, jotka eivät seuraa suoraan kielitaidosta. Tavoitteena on, että tulkki kykenee tekemään tarkoituksenmukaisia ja perusteltuja tulkkausratkaisuja eri tilanteissa. Lisäksi tulkin tulee tiedostaa, millaisia toimintatapoja tilanteissa on mahdollista käyttää. Tarvitaan siis perehtymistä teoriaan siitä, mitä tulkkaus on. (Tommola 2006, 10.)

Tulkkaus jaetaan kahteen tulkkaustapaan. Konsekutiivitulkkaus tapahtuu vuorotellen eli puhujan sanoman jälkeen tulkki käyttää oman aikansa sanoman välittämiseen toiselle kielelle. Simultaanitulkkaus on sen sijaan puhujan ja tulkin samanaikaisesti tapahtuvaa toimintaa. Yleensä näin toimitaan, kun kyseessä ei ole kahta puhuttua kieltä. Viittomakielen kohdalla simultaanitulkkaus on yleisin tulkkausmenetelmä. (Roslöf & Veitonen 2006, 128.) Toteutin nukketeatteritulkkauksen simultaanitulkkauksena.

Tulkin tulisi hyvän lopputuloksen saamiseksi tulkatessaan nähdä ja kokea tilanne ympärillään. Jos tulkki vain tulkkaa kaikki sanat ja asiat, ilman minkäänlaisia ilmeitä tai paikantamista, voidaan todeta, että tulkkauksen laatu ei ole hyvää. (Roslöf & Veitonen 2006, 163.) Tulkkauksessa esiintyy monenlaisia haasteita esimerkiksi sanaston ja lauserakenteen kannalta (Roslöf ym. 2006, 166-167). Myös kulttuurierot ja niiden tunnistaminen tulkkaustilanteessa on oleellinen osa tulkin työtä (mt., 169).

Tulkkauksen tarkoituksena on saada tuotettua lähdeteksti toiselle kielelle sisällön ja tarkoituksen mukaan. Hyvin tärkeää on ottaa huomioon, että merkityksen vastaavuuden lisäksi viestissä välittyy niin sävyt kuin asenteet. (Vuorikoski 2008, 318.) Näin ollen tulkkaus ei ole vain sanasta sanaan kääntämistä vaan älyllistä prosessointia, jossa merkitys on kaikkein tärkeintä (mt., 320). Jotta näin voidaan toimia, tulkin täytyy sekä ymmärtää lähtökieltä että osata tuottaa se kohdekielelle (mt., 324).

6 TYÖN TOTEUTUS

Työni on toiminnallinen opinnäytetyö. Vilkan (2003, 9-10) mukaan toiminnallisen opinnäytetyön tarkoituksena on käytännön toteutus esimerkiksi esityksen tulkkaus sekä sen raportointi ja analysointi. Hän toteaa, että opinnäytetyön tekemisen ja tut-

kimuskysymysten tutkimisen seurauksena ammattiala kehittyi työelämälähtöisesti. Lisäksi hän kertoo, että työn toteutuksessa on tärkeää näkyä alan tietojen ja taitojen hallinta oman aiheen ja näkökulman kautta.

Nukketeatteritulkkauksen idea lähti liikkeelle maaliskuussa 2011. Tuolloin otin ensimmäisen kerran yhteyttä Nukketeatteri Satuaarteeseen. Kuopiolainen Satuaarre on työni tilaaja ja yhteishenkilönä on toiminut Tanja Pekkanen. Kevään 2011 aikana pidimme tilaajan kanssa yhteyttä ja pohdimme yhdessä, mitä haluaisimme työltäni.

Pohdimme tilaajani kanssa sopivaa näytelmää ajankohdan perusteella. Näytelmän valinta määräytyi sen mukaan, että käsikirjoituksen työstölle ja tulkkauksen harjoittelulle jäi paljon aikaa. Tärkeää valintaa tehdessämme oli myös se, että nukketeatteriryhmä ei ollut vielä aloittanut näytelmän työstöä. Valitsimme tilaajani kanssa Tyyne-Maija Salmisen näytelmän nimeltään Nipan ja Napan lahja. Näytelmä kertoi kahdesta hyväsydämisestä tontusta, Kristallilinnan väestä ja oikukkaasta prinsessasta. Tontut yrittivät keksiä linnan väelle joululahjoja, mutta heille tuli pieni mutka matkaan. Nipan ja Napan lahja oli määrä esittää marraskuun loppupuolella, mutta tarkkaa päivämäärää ei vielä ollut.

Tapasin työni tilaajan heinäkuussa 2011. Samaisessa tapaamisessa sain nukketeatterinäytelmän käsikirjoituksen. Pääsin myös näkemään nukketeatteriesityksessä käytettävän tilan. Aloitin työstön keräämälle ja kirjoittamalla työlleni teoriapohjaa sekä pohtimalla viittomia ja viittomaratkaisuja käsikirjoituksen pohjalta.

Tilaajan ja tulkin väliset tapaamiset ja yhteiset harjoitukset järjestettiin Kuopiossa. Tämän vuoksi opinnäytetyöni ei sisällä minkäänlaisia matkakustannuksia. Myöskään vaatetuksen osalta ei kustannuksia syntynyt, koska ajattelimme nukketeatterin kanssa, että on parempi, jos pukeudun tavallisiin siisteihin vaatteisiin. Sovimme ryhmän kanssa, että laitan päälleni mustan mekon, punaisen vyön ja punaiset villasukat. Tämän lisäksi kiinnitän hiukseni punaisella ruusulla ja pannalla niin, että hiukseni eivät häiritseisi tulkkausta. Minulla oli päälläni punaisia asusteita, koska näytelmä oli jouluihin. Halusimme vaatetuksellani varmistaa, että erottuisin näyttämöltä ja minua ei luultaisi näyttelijäksi.

Tulkkaus kuvattiin ja tallennettiin DVD:lle. DVD-levy oli ainoa kulu opinnäytetyön tekemisen aikana. Käytin tallennettua materiaalia produktin tarkasteluun ja analysointiin.

6.1 Tutkimuskysymykset ja menetelmät

Opinnäytetyön tavoitteena oli toteuttaa suomalaiselle viittomakielelle tulkattu nukketatteriesitys. Esitys toteutettiin yhteistyössä nukketeatteriryhmän kanssa. Tutkimuskysymykseni ovat seuraavat:

1. Mitä tulkilta vaaditaan, jotta nukkejen tunteet ja sävyt saadaan välitettyä tulkkausessa?
2. Millaisilla keinoilla tulkki välittää kunkin nuken puheenvuorot, jotta katsoja tietää mistä nukesta on kysymys?

Opinnäytetyöni on toteutettu toimintatutkimuksena. Toimintatutkimuksessa toiminta ja tutkimus tehdään samanaikaisesti. Tämän tarkoituksena on saada tutkimuksesta käytännöllistä hyötyä välittömästi. Tärkein tehtävä ei ole vain tutkiminen, vaan yhtälailla toiminnan kehittäminen. (Heikkinen 2007, 196.) Toimintatutkimuksessa tutkija ei ole pelkästään sivusta katsoja ja tarkasteleva, vaan osa tutkittavaa yhteisöä (mt., 205). Opinnäytetyöni tutkimusmenetelmä on tulkkaustallenteen analysointi, jonka avulla sain vastaukset tutkimuskysymyksiini.

6.2 Nukketeatteritulkkauksen harjoittelu

Heinäkuussa käsikirjoituksen saatua, ryhdyin produktin työstövaiheeseen. Aloitin työstön lukemalla käsikirjoituksen läpi, jotta ymmärtäisin näytelmän idean ja rooli-hahmojen luonteet. Tämän jälkeen aloin pohtimaan tekstiä viittomatasolla. Alleviivasin käsikirjoituksesta sanoja sekä lauseita, joille en tiennyt viittomia. Kysyin viittomat kouluni lehtoreilta. Tämän lisäksi käsikirjoituksessa oli puheenvuoroja, joiden merkitykset varmistin työni tilaajalta.

Heinäkuusta marraskuuhun asti työstin käsikirjoitusta, pohdin viittomaratkaisuja ja harjoittelin tulkkausta. Marraskuu osoittautui kuitenkin kaikista kiireisimmäksi ajaksi. Tämä johtui siitä, että ensimmäinen nukketeatteriryhmän kanssa pidetty harjoitus oli 6.päivä marraskuuta eli kaksi viikkoa ennen tulkattua esitystä. Harjoitukset kestivät noin kaksi tuntia. Tuona aikana sain kokonaiskuvan esityksestä ja näin lavasteet, näyttelijät sekä nukettajat. Kuvasin kyseisen päivän harjoitukset, jotta sain videomateriaalia itsenäisen tulkkauksen harjoittelua varten.

Käytin tallennettua materiaalia tulkkauksen näkökulmasta mm. näkökulman vaihdon harjoitteluun. Näkökulman vaihto tarkoittaa sitä, kenen henkilön/hahmon näkökulmasta asia kerrotaan (Rissanen 1992, 191). Olin suunnitellut, että tulkkaan esityksen hahmot niin, että kehoni on aina tietyn hahmon kohdalla samaan suuntaan kääntyneenä koko esityksen ajan. Käytin tämän toteutumiseksi apunani katsetta sekä pään ja kehon liikkeitä. Myös ilmeillä ja viittomistyyyleillä sain aikaan eroja, jolloin nuket olivat helpompi erottaa toisistaan. Tulkkasin esimerkiksi tontun repliikit iloisesti ja niin kutsutulla pienellä viittomisella eli viittoman liike on pieni. Kuningas puolestaan oli ylpeä ja viittomisen liikkeen koko oli suurempaa.

Harjoittelin tulkkausta käsikirjoituksen ja kuvatun videomateriaalin avulla. Seuraava harjoituskerta yhdessä nukketeatteriryhmän kanssa oli samana päivänä kuin itse näytös eli 20.päivä marraskuuta. Kyseessä oli kenraaliharjoitus. Tuolloin harjoituksen kesto oli noin puolitoista tuntia.

6.3 Nukketeatteriesityksen tiedottaminen ja tulkkaaminen

Tiedottaminen eli markkinointi tapahtui sekä minun että Satuaarten puolesta. Satuaarre tiedotti esityksestä sekä omien nettisivujensa että julisteiden avulla (Liite 1). Minä hoidin tiedottamisen Humanistisen ammattikorkeakoulun oman sisäisen viestintävälineen HumakPron kautta. Lisäksi tiedotin esityksestä myös Kuopion kuurojen yhdistykselle sekä teksti-tv:n sivulla.

Nukketeatteriesitys Nipan ja Napan lahja tulkattiin 20.päivä marraskuuta. Menin paikalle kaksi tuntia aikaisemmin, sillä olimme sopineet nukketeatteriryhmän kanssa

vielä harjoittelevamme. Lavasteet ja katsojien tuolit olivat valmiiksi laitettuna, joten pystyimme aloittamaan viimeisen harjoituskerran. Minä tulkkasin yleisöstä katsottuna lavan oikealla puolella eli ikkunan vieressä.

Harjoitukset ja esitys tapahtuivat klo 13.00 - 15.30 välisenä aikana. Tuohon aikaan ulkona paistoi aurinko, joka olisi kohdistunut suoraan katsojien silmiin, joten sälekaihtimet suljettiin. Sälekaihtimien kiinnilaitto johti siihen, että esitystila muuttui pimeämmäksi. Tähän oli onneksi etukäteen varauduttu, sillä minua ja tulkkauksen näkemistä varten oli kattoon laitettu erillinen spottivalo.

Kun harjoitukset oli tehty, annoimme nukketeatteriryhmän kesken toisillemme vielä viimehetken ohjeita ja palautetta esityksen kulusta. Onneksi paikalla oli luokkakaverini, joka näki harjoitukset alusta loppuun ja näin hän pystyi antamaan minulle tulkkauksesta vinkkejä. Kuten aikaisemmin kerroin, suunnittelin tulkkaavani roolinhahmot niin, että pidän hahmot kokoajan samoissa paikoissa. Tämä ei kuitenkaan toiminut, koska se oli ristiriidassa lavalla olleiden hahmojen kanssa. Lopulta päädyin siihen, että vaihtelin roolien paikkaa sen mukaan, kuinka hahmot olivat asettuneet lavalle. Näin yleisön oli helpompi seurata samanaikaisesti sekä esitystä että tulkkausta, kun ne tapahtuisivat samalla puolella. Esimerkiksi, jos tonttu oli edestä katsottuna lavan oikealla puolella, myös minun kehoni kallistui samalle puolelle tontun roolin ottamiseksi. Roolin ottaminen eli näkökulman vaihto tarkoittaa sitä, kenen henkilön/hahmon näkökulmasta asia kerrotaan (Rissanen 1992,191).

Ennen esityksen alkua asensin kameran huoneen takaosaan, jota luokkakaverini esityksen ajan käytti. Ennen esitystä ja tulkkaustani minua jännitti, tiesin, että minun oli pärjättävä yksin. Katsomoon mahtui noin 60 henkilöä. Kuuroille ei ollut erikseen varattu paikkoja, koska ei ollut etukäteen tietoa kuinka paljon kuuroja tai ylipäänsä yleisöä oli tulossa. Paikalla oli noin 30 henkilöä.

Esitys meni suurimmaksi osaksi käsikirjoituksen mukaisesti, pieniä muutoksia tapahtui esim. sanavalintojen kanssa. Tämä ei kuitenkaan hämmentänyt minua tai vaikuttanut tulkkaukseeni. Tulkkauksen aikana vilkaisin muutaman kerran lavalle, jotta tiesin kuka nukeista puhui. Halusin myös varmistua siitä, mille puolella lavaa nuket olivat sijoittuneet. Nukkejen sijoittuminen vaikutti tulkkauksessani näkökulman vaihtoon.

Kerroin luvussa 5, että olimme nukketheateriryhmän kanssa sopineet äänitehosteiden tulkkauksesta. Sovimme, että tulkkiaan repliikkien välissä kuuluvat tehosteet sen mukaan millainen tulkkaukseni viive on. Tulkkasin kaikki esityksessä kuuluvat äänitehosteet, sillä viivettä oli hyvin vähän, jos lainkaan. Tässä tapauksessa kaikki äänet oli siis mahdollista tulkata. Rissanen (2006, 36) toteaa, että viittomakielen tulkkauksessa ääntä jäljittelevä sanasto on ongelmallinen, sillä tulkin täytyy yleensä ilmaista äänen mukaan miltä se näyttää tai tuntuu. Hän lisää, että esimerkiksi koiran haukunta voi kuvata kuonon muodon tai liikkumistavan mukaan. Yksi esimerkki nukketheaterin äänitehosteista oli ruokakellon soitto. Kuvastin ääntä sillä tavoin, kuin vetäisin kellon narusta.

7 PRODUKTIN TARKASTELU JA ANALYSOINTI

Opinnäytetyön tavoitteena oli toteuttaa suomalaiselle viittomakielelle tulkattu nukketheateriesitys yhteistyössä nukketheateriryhmän kanssa. Tavoitteeseen pääsin vastaamalla tutkimuskysymyksiin, jotka olivat seuraavat: Mitä tulkilta vaaditaan, jotta nukkejen tunteet ja sävyt saadaan välitettyä tulkkauksessa? Millaisilla keinoilla tulkki välittää kunkin nukan puheenvuorot, jotta katsoja tietää mistä nukesta on kysymys?

Nukketheateritulkkaukset kuvattiin ja tallennettiin DVD:lle. Kameran kuva oli rajattu minuun, koska tarkastelun aineistona toimi tulkkaukselleni. Valitsin tallenteelta tarkastelun kohteeksi kolme eri kohtausta. Kohtausten valinta tapahtui hahmojen lukumäärän perusteella. Halusin vertailla tapahtuuko tutkimuskysymysten näkökulmasta tulkkauksessa eroja, kun hahmojen määrä vaihtelee. Kerron valitsemissani kohtauksissa esiintyvistä hahmoista taustoja sen perusteella, mitä olen saanut etukäteen selville tilaajan kanssa keskustelemalla. Tämän lisäksi esittelen aineistosta tehdyt havainnot suhteessa lähdekirjallisuuteen.

Lyhyesti kuvattuna kohtauksessa 1. oli kaksi tonttua: Nippa ja Nappa. Molemmat olivat näyttelijöitä. He pohtivat kuningasväelle joululahjoja. Kohtauksessa 2. lavalla olivat nuket Turhamaisuuden haltija, Prinsessa ja palvelustyttö. Turhamaisuuden haltija

kehui Prinsessan kauneutta ja palvelustyttö teki mitä Prinsessa käski. Kohtauksessa 3. esiintyi kolme nukkehahmoa: Kuningas, Kuningatar ja Prinsessa. He avasivat joululahjojaan.

Tarkastelin tallennetta tilanne kerrallaan. Katsoin tuotosta ja kirjasin samanaikaisesti muistiin havaitsemiani asioita tutkimuskysymysten näkökulmasta. Ensimmäisen tutkimuskysymyksen kohdalla tarkastelin tallenteelta viittomistyyplejä, ilmeiden käyttöä, pään ja kehon liikkeitä sekä silmien, kulmakarvojen ja suun liikkeitä. Toisen tutkimuskysymyksen näkökulmasta tarkastelin tallenteelta viittomistyyplejä, pään ja kehon liikkeitä sekä katseen ja viittomisen kohdistamista. Listaamieni seikkojen tarkastelu johdui siitä, että huomasin tallenteelta tulkkauksessani tapahtuvan muutoksia kyseisissä asioissa. Olen jakanut tarkastelun kohteet niin, että käsittelen ne tutkimuskysymysten mukaisesti seuraavissa alaluvuissa.

7.1 Nukkejen tunteiden ja sävyjen välittyminen tulkkauksessa

Tunteella tarkoitetaan tekstissä esiintyvää tunnesävyä. Tunnetta voidaan ilmaista esimerkiksi äänensävyllä, äänen tai viittomisen voimakkuudella sekä sanaston valinnalla. Tunnesävy voi ilmetä myös rytmissä, sanajärjestyksessä tai tuottonopeudessa. Tulkin on oltava tietoinen tulkattavan tekstin ja tulkkauksilanteen sisältämistä tunnesävyistä. Hän on tiedettävä esimerkiksi kuinka suuttuminen vaikuttaa viittomakielellä ja kuinka viittomakielellä kuiskataan. (Laine 2006, 159.)

Tulkkauksen harjoitteluvaiheessa keskustelimme tilaajani kanssa nukketeatterihahmoista. Kävimme läpi kaikki kymmenen hahmoa, heidän luonteensa ja tunnetilansa esityksen aikana. Tallenteen tarkastelun näkökulmasta kerron seitsemästä hahmosta, jotka esiintyivät kolmessa kohtauksessa, mitkä valitsin. Tilaajan kanssa keskusteleminen sai minut ymmärtämään hahmojen luonteet ja tunteet. Rissanen (1992, 191) toteaa, että näkökulman vaihto tarkoittaa sitä, kun tulkki samaistuu esimerkiksi jonkin elollisen olennon ulkonäköön, toimintatapaan, luonteeseen ja olemukseen, josta hän kertoo.

Keskustelun pohjalta valitsin kullekin hahmolle sopivan viittomistyylin, jonka avulla sain luonnetta näkyville. Viittomistyyllillä tarkoitan viittoman nopeutta ja liikkeen suuruutta. Jokaisen hahmon kohdalla tulkkasin erilaisella viittomistyyllillä. Valitsin viittomistyyliä sen mukaan miten puhe on mielestäni verrattavissa viittomakieleen. Viittomisessa liikkeiden pienentäminen ja osittain myös hidastaminen ovat verrattavissa kuiskaukseen. Viittomisen suurentaminen päinvastoin on verrattavissa huutoon.

1. kohtauksen tontut olivat iloisia pieniä hahmoja, jotka olivat hyvin avuliaita. Tontut tulkkasin pienellä ja nopealla viittomistyyllillä, koska hahmojen äänensävyt olivat piipittäviä. Kohtauksessa 2. Turhamaisuuden haltija oli ilkeä ja omahyväinen. Haltijan kohdalla viittominen oli minulle luonnollista viittomista. Tarkoitan, että en suurentanut enkä pienentänyt tai nopeuttanut viittomistani yhtään. Prinsessa oli itsekeskeinen, ilkeä ja ajatteli vain omaa etuaan. Prinsessaa tulkaessa viittominen oli suurta ja nopeaa. Tämä johtui Prinsessan vahvasta äänestä ja jatkuvasta määräämisestä. Palvelustyttö oli kiltti, avulias, hiljainen ja ujo. Tästä johtuen palvelustyttöä tulkaessa viitoin hyvin pienesti. Kohtauksessa 3. Kuninkaan tapauksessa viittomistyylini oli suurta ja rauhallista, koska Kuningas oli ylväs ja kaikkien hallitsija. Kuningattaren kohdalla viittominen oli minulle luonnollisen kokoista viittomista, mutta hieman hitaampaa. Tämä johtui Kuningattaren kiltteydestä ja puheen rauhallisuudesta.

Pienin ero hahmojen viittomistyylyissä oli tontuilla. Tämä johtui tonttujen luonteiden ja tunteiden samuudesta. Sen sijaan suurin ero viittomistyylyissä oli prinsessan ja palvelustytön välillä. Viittomistyylien ero johtui Prinsessan ja palvelustytön asemista sekä luonteiden ja tunteiden erilaisuudesta. Tallenteen perusteella voidaan todeta, että kaikille hahmoilla oli luotu oma viittomistyyli, joka vaikuttivat muiden non-manuaalisten elementtien tavoin hahmojen tunteiden ja sävyjen välittymiseen tulkauksessa. Non-manuaalisiin elementteihin luetaan ilmeet, suun ja silmien liikkeet sekä pään ja kehon liikkeet (Rissanen 1985, 101).

Kun tulkki samaistuu esimerkiksi jonkin elollisen olennon ulkonäköön, luonteeseen tai olemukseen, josta hän kertoo, kyseessä on näkökulman vaihto (Rissanen 1992, 191). Käytin ilmeitä ja suun liikkeitä hahmojen tunteiden vaihtelujen mukaan. Rissanen (1985, 103) toteaa, että suun liikkeet eli huuliot ovat viittomisen aikana tapahtuvaa artikulointia. Lisäksi hän toteaa, että suun liike voi jäljitellä suomen kielen puhut-

tua sanaa tai sen osaa tai olla vierasperäinen sana, joka täytyy tuottaa sormiaakkosilla. Aineiston perusteella voidaan todeta, että suomenkielen sanaa jäljittelevä huulio tai vierasperäisen sanan tuottaminen sormiaakkosilla ei vaikuttanut nukkejen tunteiden välittymiseen tulkkauksessa. Sen sijaan voidaan todeta, että suun liikkeet kuten hymyileminen ja suu mutrussa oleminen vaikuttivat olennaisesti nukkejen tunteiden ja sävyjen välittymiseen tulkkauksessa. Kohtauksessa 1. tontut olivat iloisia, joten hymyilin tulkatessani tonttuja. Kohtauksessa 2. esimerkiksi, jos palvelustyttö oli apea, ilmeeni oli surullinen ja suupieleni olivat alaspäin. Kohtauksessa 3. Kuningatar oli onnellinen, joten hymyilin tulkatessani häntä.

Rissanen (1985, 101) toteaa silmien suurentumisen ja pienentymisen sekä kulmien kohoamisen ja kurtistumisen liittyvän kysymyslauseisiin. Hän kertoo, että silmien suurentamista ja kulmakarvojen kohottamista käytetään tavallisesti kysymyksissä –ko ja –kö, kuten olitko tai menitkö. Rissanen jatkaa, että mi- ja ku- kysymyksissä esimerkiksi kysymyssanoissa mikä, mitä ja kuka, silmät siristyvät ja kulmat kurtistuvat. Tämän opinnäytetyön aineiston perusteella voidaan todeta, että silmien ja kulmakarvojen liikkeet tapahtuivat samoin perustein. Kohtauksissa 1. esimerkiksi Nappa kysyi Nipalta: ”Mikä se on?”. Tulkatessani kysymyksen silmäni siristyivät ja kulmakarvani kurtistuivat. Kohtauksessa 2. palvelustyttö kysyi: ”Onko hyvä Prinsessa?”. Tässä tapauksessa silmäni suurenevat ja kulmakarvani kohoavat. Kohtauksessa 3. Kuningatar kysyi: ”Missä Prinsessa viipyy?”. Kysymystä tulkatessani kulmakarvani kurtistuivat ja silmäni siristyivät. Tallenteelta on nähtävissä, että kysymyssanoihin liittyvät kulmien ja silmien liikkeet eivät vaikuttaneet nukkejen tunteiden ja sävyjen tulkkaukseen. Puolestaan tunnetiloihin perustuvat silmien ja kulmien liikkeet kuten ihmettelevä ilme, jolloin kulmakarvat kohosivat ja silmät suurenivat, olivat osa nukkejen tunteiden ja sävyjen tuottamisen keinoja.

Käytin tulkkauksessa viittomistyylien ja ilmeiden lisäksi pään ja kehon liikkeitä. Savolaisen (2000, 184) mukaan pää ja keho ovat osaksi yhteydessä toisiinsa, mutta niillä katsotaan olevan myös itsenäisiä liikkeitä. Pää voi liikkua muun muassa eteen ja taakse tai nyökätä. Keho voi liikkua esimerkiksi oikealle, vasemmalle tai sivulta sivulle (Savolainen 2000, 184.) Aineiston perusteella voidaan todeta samat asiat. Kaikissa kolmessa kohtauksessa tulkatessani –ko tai –kö –kysymyksiä, pääni liikkui hieman taaksepäin. Jos kyseessä oli mi- ja ku- kysymykset, pääni liikkui hieman eteenpäin.

Tämän lisäksi kohtauksissa yhteistä olivat pään nyökkäykset. Nämä eivät vaikuttaneet hahmojen tunteiden ja sävyjen tulkkaukseen. Pään nyökkäyksellä tarkoitetaan taukoa kerronnan yhteydessä tai sillä voidaan korostaa jotakin tärkeää seikkaa (Ojala 2010, 37).

Pään nyökkäykset ja kysymyssanojen aikana tapahtuvat pään liikkeet eivät vaikuttaneet nukkejen tunteiden ja sävyjen välittymiseen tulkkauksessa. Tallenteelta on havaittavissa pään ja kehon liikkeitä, jotka vaikuttivat tunteiden välittymiseen. Nämä korostuivat kohtauksessa 2. ja 3. Kuten Rissanen (1992, 191) korostaa, että näkökulman vaihto tarkoittaa sitä, kun tulkki samaistuu esimerkiksi jonkin elollisen olennon ulkonäköön, toimintatapaan, luonteeseen ja olemukseen, josta hän kertoo. Kohtauksessa 2. palvelustyttöä tulkatessani kyyristyin ja käänsin päätäni alaspäin, jotta sain näkyviin hänen alempiarvoisuutensa ja ujoutensa. Kohtauksessa 3. Kuningasta tulkatessani rintakehä oli avoinna ja pää pystyssä, jotta sain hänen ylempiarvoisen asemansa sekä rohkeutensa esiin. Lisäksi kohtauksissa oli yhteistä se, että käänsin kehoani sen mukaan ketä tulkkasin. Kehon kääntäminen liittyy näkökulman vaihtoon, josta kerron seuraavassa alaluvussa 7.2.

Aineiston perusteella voidaan todeta, että tulkki toteutti tunteiden välittymistä non-manuaalisia elementtejä hyödyntäen. Non-manuaalisiin elementteihin luetaan ilmeet, suun liikkeet ja silmien, pään ja kehon liikkeet (Rissanen, 1985, 101). Tämän lisäksi etukäteen saatu tieto hahmojen luonteista ja tunteista sekä viittomistyylien muutoksilla oli suuri merkitys tunteiden ja sävyjen erottamiseen tulkkauksessa.

7.2 Nukkejen puheenvuorojen erottamisen keinot tulkkauksessa

Käytin tallenteessa nukkejen erottamiseksi viittomistyyliä, ilmeitä sekä näkökulman vaihtoa. Rissanen (1992, 191) toteaa näkökulman vaihdon tarkoittaa sitä, kenen henkilön/hahmon näkökulmasta asia kerrotaan. Näkökulman vaihdon voi toteuttaa kääntämällä kehonsa ja suuntaamalla viittomisensa toisen hahmon suuntaan. Myös katse voidaan suunnata tiettyyn kohtaan, sen merkiksi kenen näkökulmasta asia viitotaan. Näkökulman vaihdon käyttö on tyypillisempää kertovissa teksteissä esimer-

kiksi saduissa ja vitseissä, ei niinkään asiatyylisessä viittomisessa. (mt., 191.) Näkökulman vaihto sopi hyvin tulkkaukseeni, koska tekstilaji oli satu.

Liddellin (2003, 157) mukaan viittojan kertomusta ei voi ymmärtää, jos ei ymmärrä viittojan ottamia rooleja. Tallenteen perusteella voin todeta olevani täysin samaa mieltä. Tulkkauksessa oli käytetty paljon näkökulman vaihtoa. Tallenteen perusteella voidaan todeta, että näkökulman vaihto oli tulkkauksen perusta. Jos en olisi käyttänyt näkökulman vaihtoa, tulkkauksen olisi ollut todennäköisesti huonolaatuisempaa ja hahmojen erottaminen olisi ollut vaikeampaa.

Tallenteesta on nähtävissä, että viittomistyyli vaikuttivat nukkejen tunteiden ja sävyjen tulkkauksen lisäksi myös nukkejen puheenvuorojen erottamiseen keinoihin. 1. kohtauksen tontut tulkkasin pienellä ja nopealla viittomistyyllillä, koska hahmojen äänensävyt olivat piipittäviä. Kohtauksessa 2. Turhamaisuuden haltijan kohdalla viittominen oli minulle luonnollista viittomista. Tarkoitan, että en suurentanut enkä pienentänyt tai nopeuttanut viittomistani yhtään. Prinsessaa tulkatessa viittominen oli suurta ja nopeaa. Tämä johtui Prinsessan vahvasta äänestä ja jatkuvasta määräämisestä. Palvelustyttö oli ujo, joten palvelustyttöä tulkatessa viitoin hyvin pienesti. Kohtauksessa 3. Kuninkaan tapauksessa viittomistyylini oli suurta ja rauhallista. Kuningattaren kohdalla viittominen oli minulle luonnollisen kokoista viittomista, mutta hieman hitaampaa. Tämä johtui Kuningattaren kiltteydestä ja rauhallisuudesta.

Ilmeet vaikuttivat nukkejen puheenvuorojen erottamiseen tulkkauksessa. Rissanen (1992, 191) toteaa, että näkökulman vaihto tarkoittaa sitä, kun tulkki samaistuu esimerkiksi jonkin elollisen olennon ulkonäköön, toimintatapaan, luonteeseen ja oleukseen, josta hän kertoo. Käytin ilmeitä ja suun liikkeitä hahmojen tunteiden vaihtelujen mukaan. Kohtauksessa 1. tontut olivat iloisia, joten hymyilin tulkatessani tonttuja. Kohtauksessa 2. esimerkiksi, jos palvelustyttö oli apea, ilmeeni oli surullinen ja suupieleni olivat alaspäin. Kohtauksessa 3. Kuningatar oli onnellinen, joten hymyilin tulkatessani häntä.

Rissanen (1992, 191) ja Liddell (2003, 151) korostavat vartalon liikkeiden ja katseen tärkeyttä näkökulman vaihdossa. Tämän opinnäytetyön aineiston perusteella voidaan todeta, että käytän päätä yhtä paljon kuin vartaloa sekä katseen suuntausta. Esimer-

kiksi kohtauksessa 2. tulkatessani Turhamaisuuden haltijan ja palvelustytön vuoropuhelua, käytin päätäni yhtä paljon kuin muuta vartaloa. Kun oli Turhamaisuuden haltijan roolissa, vartaloni oli hieman kääntyneenä oikealle, mutta sen lisäksi pääni oli kohollaan hänen asemansa johdosta. Palvelustyttöä tulkatessani vartaloni oli kääntyneenä vasemmalle Turhamaisuuden haltijan suuntaan ja pääni oli alhaalla, koska palvelustyttö oli ujo ja hän oli alemmassa asemassa.

Savolaisen (2000, 184) mukaan pää ja keho ovat osaksi yhteydessä toisiinsa, mutta niillä katsotaan olevan myös itsenäisiä liikkeitä. Tallenteen perusteella voin todeta olevani Savolaisen kanssa samaa mieltä. Ilmensin kehon liikkeellä näkökulman vaihtoa eli otin hahmon roolin itseeni. Näkökulman vaihtoa voi toteuttaa kääntämällä kehoansa toisen hahmon suuntaan (Rissanen 1992, 191). Esimerkiksi kohtauksessa 1. käänsin kehoani Nipan suuntaan, kun olin Nappa ja päinvastoin. Kohtauksessa 2. Prinsessa oli lavan oikealle puolella ja palvelustyttö lavan vasemmalla puolella. Kun tulkkasin Prinsessaa, käänsin kehoani vasemmalle puhuakseni palvelustytölle. Prinsessaa tulkatessani pääni oli ylhäällä ja nenä oli pystyssä. Palvelustytön näkökulmasta tulkatessani, käänsin kehoani Prinsessa suuntaan eli oikealle. Lisäksi pääni ja katseeni oli suunnattu alaspäin. Kohtauksessa kolme tulkatessani Kuningatarta käänsin kehoani Prinsessaan päin ja kallistin päätäni hieman alemmas, koska Prinsessa oli pienempi ja tämän vuoksi alemmalla tasolla. Tällä tavoin toteutin näkökulman vaihtoa pään ja kehon osalta nukketeatteritulkkauksessa.

Savolaisen (2000, 184) mukaan pää voi liikkua muun muassa eteen ja taakse tai nyökätä. Keho voi liikkua esimerkiksi oikealle, vasemmalle tai sivulta sivulle. Tallenteen toisessa kohtauksessa lavalla olivat Turhamaisuuden haltija, Prinsessa ja palvelija. Turhamaisuuden haltija oli yleisöstä katsottuna lavan vasemmalla puolella, Prinsessa oli keskellä ja palvelustyttö oli lavan oikeassa reunassa. Käytin tulkkauksessa kehon ja pään liikkeiden sekä katseen suuntausta. Haltijaa tulkatessani kehoni ja pääni kääntyi oikealle Prinsessan ja palvelustytön suuntaan. Jos haltija puhui prinsessalle, katseeni oli vaakatasossa. Tallenteen perusteella voidaan todeta, että tämä johtui Turhamaisuuden haltijan ja Prinsessan ylväistä luonteista. Jos Turhamaisuuden haltija puhui palvelustytölle, kehoni, pääni ja katseeni olivat edelleen kääntyneenä oikealle puolelle, mutta sen lisäksi katse kääntyi hieman alaspäin. Tämä johtui siitä, että Turhamaisuuden haltija oli ikään kuin palvelustytön yläpuolella.

Tallenteelta on nähtävissä, että kehon ja pään liikkeet sekä katseen ja viittomisen suuntaaminen ovat yhteydessä toisiinsa. Esimerkiksi kohtauksessa 1., Nippa ja Nappa olivat asettuneet yleisöstä katsottuna niin, että Nappa oli lavan vasemmalla puolella ja Nippa oikealle puolella. Näkökulman vaihto tapahtui kehon ja pään liikkeillä sekä katseen ja viittomisen suuntaamisen kautta. Kun tulkkasin Nappaa, käänsin kehoani ja päätäni oikealle, jolloin myös katseeni oli kohdistunut oikealle. Tämän lisäksi suuntasin viittomiseni oikealle, jossa tämä näkymätön Nippa oli, kenelle viitoitin. Vuorostaan Nippaa tulkatessani, käännyin hieman vasemmalle puolelle sen merkiksi, että olin nyt Nipan roolissa. Näkökulman vaihto oli selkeää, kun lavalla oli vain kaksi hahmoa.

Kohtauksessa 2. ja 3., joissa lavalla oli yhtä aikaa kolme nukkea, kehon liikkeet korostuivat. Tarkoitin kehon liikkeiden korostumisella sitä, että käänsin kehoani enemmän verrattuna kahden hahmon tulkkaukseen. Käytin tulkkauksessa myös kokoeroja. Kohtauksessa 2. tulkatessani Prinsessaa rintakehäni oli avoinna ja nostin päätäni. Tämä johtui Prinsessan ylemmästä asemasta palvelustyttöön verrattuna. Palvelustytön kohdalla kyyristyin, mikä oli merkki siitä, että hän oli alempiarvoisempi kuin Prinsessa. Kohtauksessa 3. Kuningasta tulkatessani rintakehä oli avoinna ja pää pystyssä, jotta sain hänen ylempiarvoisen asemansa sekä rohkeutensa esiin. Tässä kohtauksessa Prinsessa oli hieman kyyristynyt, koska hän oli Kuningasta pienempi ja hänen asemansa oli heikompi.

Tallenteesta löytyi kehon ja pään liikkeiden, ilmeiden, viittomisen ja katseen suuntaamisen sekä viittomistyylien lisäksi keinoja näkökulman vaihdon korostamiseen. Kohtauksessa 3. Kuningas käytti Prinsessan nimeä puhuessaan Prinsessalle. Tallenteessa tulkkasin Prinsessan nimen ja osoitin Prinsessaa. Tulkkaustallenteen perusteella voidaan todeta, että Prinsessan nimen käyttäminen ja sen jälkeen Prinsessan osoittaminen, vahvistivat kuninkaan näkökulmasta tulkkauksista.

Toinen näkökulman vaihdon korostamisen keino oli myös kohtauksessa 3., jossa Kuningatar käytti repliikissään sanaa ”me”. Tulkatessani kyseisin sanan, kohdistin viittoman ”me” Kuningattareen ja Kuninkaaseen. Tällöin otin Kuningattaren näkökulman eli viittasin itseäni Kuningattarena ja Kuninkaaseen. Aineiston perusteella voidaan todeta, että tulkatessani viittoman ”me”, vahvistin näkökulman vaihtoa.

Näkökulman vaihto toteutui kohtauksessa 1. viittomistyylien muutoksilla, pään ja kehon kääntymisellä, katseen suuntaamisella sekä viittomisen kohdistamisella. Kohtauksessa 2. näkökulman vaihto toteutui viittomistyylien muutoksilla, katseen suuntaamisella ja viittomisen kohdistamisella. Tämän lisäksi pään ja kehon kääntäminen tapahtui suuremmilla liikkeillä verrattuna kohtaukseen 1., koska kohtauksessa 2. hahmoja oli kolme. Jotta hahmot olivat helpompi erottaa tulkkauksessa, kehon liikkeiden oli oltava suurempia. Näkökulman vaihto toteutui kohtauksessa 3. viittomistyylien muutoksilla, katseen suuntaamisella, viittomisen kohdistamisella sekä pään ja kehon kääntymisellä. Lisäksi näkökulman vaihtoa korosti hahmon nimen tulkkaminen repiikin alussa sekä viittoman ”me” käyttö. Mielestäni näkökulman vaihto toteutui onnistuneesti, koska olin harjoitellut tulkkausta etukäteen. Kaikissa kohtauksissa näkökulman vaihtoa tuki lavalla olevat näyttelijät ja nuket, koska kehon kääntäminen toteutui samoin perustein mihin suuntaan nuket olivat kääntyneet.

8 POHDINTA

Opinnäytetyöni tavoitteena oli toteuttaa suomalaiselle viittomakielelle tulkattu nukketheateriesitys yhteistyössä nukketeatteriryhmän kanssa. Opinnäytetyön tavoitteeseen pääsin vastaamalla kahteen tutkimuskysymykseen. Ensimmäinen tutkimuskysymykseni oli: Mitä tulkilta vaaditaan, jotta nukkejen tunteet ja sävyt saadaan välitettyä tulkkauksessa? Yhteistyö tilaajan kanssa korostui, sillä harjoitteluvaiheessa keskusteleminen tilaajan kanssa hahmojen luonteista ja tunteista, vaikutti suuresti hahmojen tunteiden ja sävyjen tulkkauksen onnistumiseen. Opinnäytetyöni aineistosta tekemieni havaintojen perusteella voin todeta, että nukkejen tunteet ja sävyt ilmaistiin ilmeillä, pään ja kehon liikkeillä sekä viittomistyylien muutoksilla. Erityisesti ilmeiden käyttö ja viittomistyyliä korostuivat.

Toinen tutkimuskysymykseni oli: Millaisilla keinoilla tulkki välittää kunkin nuken puheenvuorot, jotta katsoja tietää mistä nukesta on kysymys? Aineistosta tekemieni havaintojen perusteella voi todeta, että nukkejen puheenvuorojen erottaminen tulkkauksessa toteutui näkökulman vaihdolla. Yhteistyö korostui, sillä keskusteleminen tilaajan kanssa hahmojen piirteistä, vaikutti näkökulman vaihdon toteutumiseen. Nä-

kökulman vaihto toteutui pään ja kehon liikkeillä sekä viittomisen ja katseen suuntaamisella. Näkökulman vaihtoa ajatellen ilmeet toimivat mielestäni lisätehosteina, joilla korostettiin hahmojen asenteita ja luonteita. Vaikeinta näkökulman toteuttamisessa oli hahmojen lukumäärä. Näkökulman vaihto oli selkeämpää, kun lavalla oli vain kaksi hahmoa. Mitä enemmän hahmoja oli lavalla, sitä vaikeammaksi hahmojen erottaminen tulkkauksessa muuttui. Kun lavalla oli kolme hahmoa, kehon kääntämisen liike oli suurempaa. Lisäksi hahmon nimiviittoman ja viittoman ”me” käyttö korostivat näkökulman vaihtoa. Näkökulman vaihtoa tuki takanani lavalla olevat nuket, koska käänsin kehoani samaan suuntaan mihin nuket olivat kääntyneet.

Tutkimustulokset on saatu produktista valittujen kolmen kohtauksen tarkastelun ja analysoinnin perusteella. Tämän vuoksi tulokset eivät ole yleistettävissä. Uskon kuitenkin, että tulokset ovat sovellettavissa, koska yleisesti kertovassa tekstissä esiintyy paljon muun muassa näkökulman vaihtoa. Työ on merkittävä ammattialalle, koska aikaisempaa tutkimusta nukketeatteritulkkauksesta on hyvin vähän, jos lainkaan. Sen vuoksi tulokset toimivat tulkkiopiskelijoille ja tulkeille vinkkeinä, kuinka nukketeatteritulkkaus on mahdollista toteuttaa.

Nukketeatteritulkkauksessa korostui tilaajan ja minun välinen yhteistyö. Yhteistyön toimivuuteen vaikutti joustavuus, sitoutuminen, positiivinen asenne ja huumori. Toimiva yhteistyö vaikutti positiivisesti tulkkauksen onnistumiseen ja etukäteisvalmistautuminen helpottui. Tämän vuoksi yhteistyötä ja sen merkittävyyttä nukketeatteritulkkauksen toteutumisen näkökulmasta on tärkeää tutkia ja kehittää jatkossa.

Tilaaja voi soveltaa työtäni yhteistyön tiimoilta. Tilaajan näkökulmasta tämä opinnäytetyö on kirjallinen tutkimus yhteistyön merkittävyydestä. Nukketeatteri tietää miten huomioida tulkki vastaavissa tilanteissa jatkossa. Työni myötä he tietävät viittomakielialasta. Lisäksi he kiinnostuivat ja innostuivat tekemään tulkkiopiskelijoiden ja tulkkien kanssa yhteistyötä tulevaisuudessa.

Haastavinta oli nukkejen puheenvuorojen erottaminen tulkkauksessa. Olin suunnitellut tulkkavaani esityksen hahmot niin, että kehoni on aina tietyn hahmon kohdalla samaan suuntaan kääntyneenä koko esityksen ajan. Tämä päätös ei kuitenkaan toiminut, koska kehoni kääntyminen oli välillä ristiriidassa lavalla olleiden hahmojen

kanssa. Tämä johtui siitä, että hahmot eivät aina olleet samalla puolella lavaa. Päädyin siihen ratkaisuun, että käänsin kehoani sen mukaan, kuinka hahmot olivat lavalle sijoittuneet ja mihin suuntaan eli kenelle he puhuivat. Näin yleisön oli helpompi seurata samanaikaisesti sekä esitystä että tulkkausta, koska ne tapahtuivat niin sanotusti samalla puolella. Olen tyytyväinen tekemääni ratkaisuun. Jotta näkökulman vaihdon toteuttaminen oli mahdollista edellä mainitulla tavalla, minun oli katsottava taakse lavalle aina uuden kohtauksen alussa, jotta tiesin mihin paikkoihin hahmot olivat sijoittuneet.

Olen tyytyväinen tulkkaukseeni koska onnistuin tuomaan tulkkauksessani ilmi nukkejen tunteet ja sävyt sekä erottamaan niiden puheenvuorot toisistaan. Olen myös tyytyväinen siihen, että opinnäytetyön aikataulu toteutui ja yhteistyö tilaajan ja tulkin välillä oli toimivaa. Tämän lisäksi nukketeatteriryhmä sekä tulkki saivat yhteistyön kautta antoisan kokemuksen. Täytyy kuitenkin muistaa, että opinnäytetyönä tehty nukketeatteritulkkaukseen oli ideaalitalanne muun muassa aikataulun ja yhteistyön näkökulmasta. Ammattitulkin työelämässä muutaman kuukauden valmistautuminen tulkkaukseen sekä reilu vuoden yhteistyö on hyvin epätodennäköistä. Valmistautuminen on tärkeää, koska se parantaa huomattavasti tulkkauksen laatua.

Olisin toivonut lisää harjoituskertoja nukketeatteriryhmän kanssa. Harjoittelimme yhdessä vain kahtena päivänä. Tulkkauksen harjoittelu toteutui suurimmaksi osaksi käsikirjoituksen pohjalta. Tämä lisäksi sain kaksi viikkoa ennen tulkattua esitystä harjoituksissa kuvattua materiaalin. Koin, että kuvattu materiaali olisi ollut hyvä saada aikaisemmin, koska se olisi auttanut tulkkauksen harjoittelussa käsikirjoitusta paremmin.

Työni oli ensimmäinen nukketeatteritulkkauksesta tehty opinnäytetyö, joten jatkotutkimusaiheita varmasti riittää. Yksi esimerkki jatkotutkimusaiheesta voisi olla tulkin integroituminen nukketeatteriesitykseen. Tutkimuksen tavoitteena voisi olla toteuttaa tulkkaukseen niin, että tulkki olisi osa esitystä. Tarkoituksena olisi selvittää onko tulkin mahdollista olla osa nukketeatteriesitystä ja jos on, niin minkälaisessa nukketeatterimuodossa se olisi mahdollista.

LÄHTEET

- Alanne, Kaisa & Savolainen, Leena & Selin-Grönlund, Pirkko 2010. Suomen viittomakielten kielipoliittinen ohjelma. Helsinki. Kuurojen Liitto.
- Baric, Maija 1980. Nukke lapsen ystävänä. Mannerheimin Lastensuojeluliitto.
- Gebron, Julie 1996. Sign the Speech. An Introduction to Theatrical Interpreting. Hillsboro: Butte Publications inc.
- Hakkarainen, Tuula & Hyvärinen, Marja-Leena 1999. Puheviestintää oppimaan. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.
- Heikkinen, Hannu L. T. 2007. Narratiivinen tutkimus: todellisuus kertomuksena. Teoksessa Juhani Aaltonen & Raine Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2, Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2001. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Hynynen, Heidi & Pyörre, Susanna & Roslöf, Raija 2010. Elämä käsillä. Viittomakielen ammattikuva. Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja. Viitattu 9.4.2012.
http://www.diak.fi/files/diak/Julkaisutoiminta/A_5_ISBN_9789524931014.pdf
- Hytönen, Niina & Rissanen Terhi 2006. Käsitteet haltuun. Teoksessa Niina Hytönen & Terhi Rissanen (toim.) Käden käänneessä. Viittomakielen kääntämisen ja tulkkausten teoriaa ja käytäntöä. Helsinki: Finn Lectura, 17-25.
- Laine, Jenni 2006. Tulkkauksen tutkimus viittomakielen tulkin työn kehittäjänä. Teoksessa Niina Hytönen & Terhi Rissanen (toim.) Käden käänneessä. Viittomakielen kääntämisen ja tulkkauksen teoriaa ja käytäntöä. Helsinki: Finn Lectura, 143-162.

- Lehtonen, Jaakko & Kortetjärvi-Nurmi, Sirkka 2001. Neuvotellen tulokseen – ryhmätyö-, neuvottelu- ja kokoustaito. 2.-3.painos. Helsinki: WSOY.
- Liddell, Scott K. 2003. Grammar, Gesture, and Meaning in American Sign Language. Cambridge University Press ; New York.
- Lintunen, Marja-Liisa 2009. Itsenäinen taidemuoto – suomalaisen nukketeatterin juurilla. Teoksessa Leila Peltonen & Marjut Tawast (toim.) Nukketeatteria suomalaisilla näyttämöillä. Helsinki: Like.
- Malm, Anja & Östman, Jan-Ola 2000. Viittomakieliset ja heidän kielensä. Teoksessa Anja Malm (toim.) Viittomakielet Suomessa. Helsinki: Finn Lectura, 9-32.
- Nukketeatteri Satuaarre 2011. Viitattu 20.11.2011. <http://nukketeatterisatuaarre.fi/>.
- Ojala, Stina 2010. Rytmin ja koartikulaation vaikutus viittomiin ja puheeseen. Teoksessa Tommi Jantunen (toim.) Näkökulmia viittomaan ja viittomistoon. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, 29-41.
- Rissanen, Terhi 1985. Viittomakielen perusrakenne. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Rissanen, Terhi 1992. Näkökulman vaihtamisesta suomalaisessa viittomakielessä. Teoksessa Esa Itkonen & Anneli Pajunen & Timo Haukioja (toim.) Kielitieteen kentän kartoitusta. Turku: Turun Yliopisto, 191-202.
- Rissanen, Terhi 2006. Viittomakielen rakenteen visuaalisuudesta ja ikonisuudesta. Teoksessa Niina Hytönen & Terhi Rissanen (toim.) Käden käännteessä. Viittomakielen kääntämisen ja tulkkauksen teoriaa ja käytäntöä. Helsinki: Finn Lectura, 26-62.
- Roslöf, Raija & Veitonen Ulla 2006. Tavoitteena toimivat tulkkauuskäytännöt. Teoksessa Niina Hytönen & Terhi Rissanen (toim.) Käden käännteessä. Viittomakielen kääntämisen ja tulkkauksen teoriaa ja käytäntöä. Helsinki: Finn Lectura, 163-179.

Savolainen, Leena 2000. Viittoman rakenne. Teoksessa Anja Malm (toim.) Viittomakieliset Suomessa. Pieksämäki: Finn Lectura, 168-188.

Sinivuori, Timo & Sinivuori, Päivi 2001. Esiripusta aplodeihin. Opas harrastajateatteriohjaajalle ja ilmaisukasvattajalle 2. painos. Jyväskylä: Atene.

Tommola, Jorma 2006. Muoto ja merkitys kääntämisessä ja tulkkauksessa. Teoksessa Jorma Tommola (toim.) Kieli ja kulttuuri kääntäjän työvälineinä. Turku: Turun Yliopisto, 9-24.

Vilka, Hanna & Airaksinen, Tiina. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

Vuorikoski, Anna-Riitta 2008. Tulkkauksen tutkimus. Teoksessa Riitta Oittinen & Pirjo Mäkinen (toim.) Alussa oli käänös. 2. painos. Tampere: Tampereen Yliopisto, 317-337.

LIITTEET

Liite 1 Nukketeatteri Satuaarten mainos

NUKKETEATTERI SATUAARRE
 syksy 2011 Torikatu 28, KUOPIO

NUKKETEATTERI
 SATUAARRE

Kuinka-Kum-Maa on kaikkialla
 (M. Kurenniemi)



la 24.9. klo 18.00
 su 25.9. klo 15.00
 pe 28.10. klo 8.30, 9.30 ja 10.30
 la 29.10. klo 18.00
 su 30.10. klo 15.00

Nipan ja Napan lahja
 (T.-M. Salminen)

la 19.11. klo 18.00
 su 20.11. klo 15.00
 sunnuntain näytöksessä viittomakielinen tulkkauk



Jouluevankeliumi
 (Raamattu)

su 11.12. klo 15.00
 ma 12.12. klo 8.30, 9.30 ja 10.30
 la 17.12. klo 18.00
 su 18.12. klo 15.00

www.nukketeatterisatuaarre.fi

Tiedustelut ja varaukset: 041 - 5484 518 Liput: 5e